

Maradj otthon!

Az év elején tele voltunk tervekkel, hiszen oly távolinak tűnt még a járvány! A Polaris tavaszi előadássorozatának minden keddjére remek előadásokat szerveztünk, befürtöttük az első jelentőzők nyári táborainkra, tervezgettük, milyen programoknak ad majd otthont Csillagtanyánk.

Tavasza aztán feje tetejére állt a világ. A környező országok is egymás után hozták meg a korlátozó intézkedéseket a járvány megfékezésére. A megszokott hétköznapiok hirtelen és drasztikusan megváltoztak – ilyesmire a mi életünkben még nem volt példa. A kormány által bevezetett intézkedéseknek megfelelően Egyesületünk is lépett: elmaradtak a Messier-maratonok, a tervezett előadások, és egyelőre kétséges, mikor nyithat ki újra a Polaris Csillagvizsgáló, megtarthatjuk-e a tarjáni tábort, lesz-e mód és az embereknek lehetősége, vagy akár bátorúsága tömeges rendezvényeken részt venni.

Az Egyesület idei első elnökségi ülését szó szerint az utolsó pillanatban sikerült megtartani, de a távol lakó elnökségi tagok az interneten csatlakoztak a megbeszéléshez. Korábban soha fel nem merült témák kerültek terítékre: bizonytalan időre el kellett halasztanunk idei közgyűlésünket – bízunk benne, hogy valamikor az év második felében megtarthatjuk.

Egyesületi életünk drasztikusan megváltozott. A Polaris Csillagvizsgálóban csak a legszükségesebb munkákat végezzük el, azokat is lehetőleg egyénileg. Szomorú látvány a kihalt terasz, a néptelen helyiségek. A látogatók elmaradása miatt ráadásul jelentős bevételről is elesünk. A Csillagtanyán is csupán a legfontosabb, halaszthatatlan karbantartási munkákat végezzük, szó sem lehet népes észlelőhétvégekről.

Mit tehetünk ebben a helyzetben? Először is vegyük a lehető legkomolyabban a járvánnyal kapcsolatos intézkedéseket! Ezzel

tehetjük a legtöbbet azért, hogy a megszo- kott élet minél hamarabb visszatérhessen a bemutató csillagvizsgálókba és a kisebb csillagászati közösségekbe is. Amint mód nyílik rá, bepótoljuk az elmaradt előadásokat, megtartjuk közgyűlésünket. Ha a korlátozások sokáig életben maradnak, akkor a nyári táborokról sajnos le kell mondanunk. Egyes előadásokat a „virtuális térbe” helye- zük, Youtube-csatornánkon tesszük majd elérhetővé. A Meteor folyóirat szerkesztése zavartalan, hasonlóan honlapjaink karban- tartásához, frissítéséhez, egyéb kiadványok előkészítéséhez.

Naponta többször hallani a felszólítást: maradjanak otthon! Rendkívül nehéz idő- szak a jelenlegi, de próbáljuk megtalálni a lehetőségeket, amelyek legalább egy időre elfeledtetik a napi gondokat, a járvány miatti aggodalmainkat. Kapcsolódjunk ki, amikor csak tehetjük: ennek egyszerű módja a csil- lágos éggel való személyes kontaktus fenntartása. Akár a nyitott ablakból, teraszról, vagy kertünkben még egyszerű binokulá- rokkal is számos megfigyelést végezhetünk, kezdve a nagyobb Hold-alakzatok azonosí- tásától változócsillagok fényességbecslésén át a Vénusz-sarló megfigyeléséig. Ezeket a megfigyeléseket pedig a megszokott módon várják szakcsoportjaink. Borult időben pedig hozzájárulhatunk Egyesületünk észlelési archívumának bővítéséhez (további infor- mációk: mcse@mcse.hu). Mivel a személyes találkozások lehetősége egy időre megszűnt, minden amatőrcsillagász barátunknak javas- soljuk, hogy használja ki az internet adta lehetőségeket! Beszéljessünk, osszuk meg eredményeinket, kérdéseinket egymással a világhálón át: nem csak a csillagászattal kapcsolatos, de mindennapi, emberi problémainkat is – és közben reméljük, hogy nemsokára ez a járvány is a múlté lesz.

Az MCSE Elnöksége

A csillagászat legújabb Crafoord-díjasa Eugene Parker

A közvélemény szerint a Nobel-díj a legma- gasabb tudományos elismerés. Az Alfred Nobel végrendeletében foglaltak alap- ján viszont csak bizonyos tudományágak művelésében elért eredményekért adható az általa alapított díj. A csillagászat sem sze- repelt az eredetileg megjelölt diszciplínák között, ugyanakkor legalább fél évszázada már csillagászokat is találunk a fizikai Nobel-díjasok között, ráadásul a legutóbbi negyedszázadban átlagosan minden ötödik fizikai Nobel-díjat a csillagászat területén elért eredményért ítélték oda.

Ugyanakkor léteznek más rangos nem- zetközi tudományos díjak is, amelyeket az adott tudományterület művelői szinte a Nobel-díjjal egyenértékűnek tartanak. Ilyenek pl. az Abel-díj, a Kavli-díj, a Kyoto- díj, a Breakthrough (Áttörés) díj vagy a Wolf-díj. A csillagászok számára pedig ilyen elismerés a Crafoord-díj.

A Nobel-díjjal való párhuzamba állítást az alapítás körülményei és a díjazottak kivá- lasztásának módja is indokolja. A Crafoord- díjra érdemesített kutatókat a Nobel-díjak odaítélésénél megszokott módon választják ki. A Svéd Királyi Tudományos Akadémia a világ számos országából kér fel neves csilla- gászokat javaslattételre a nyilvánosság teljes kizárásával. A beérkezett javaslatok alapján egy kis létszámú bizottság dönti el, hogy ki legyen a díjazott. Az eredeti szabály szerint évente egy díjat adtak ki az alábbi három- éves ciklus szerint, az egyes szakterületek közötti rotációs elv alapján: az első évben a csillagászat vagy a matematika művelője, a második évben a földtudományoké, a harmadik évben pedig az élettudományoké. Az ízületi gyulladás kutatását elismerő díjat abban az évben adják ki, amikor egy szakbizottság úgy ítéli meg, hogy a betegség kutatásában a díj kiadását indokló érdemi előrelépés történt. 2008 óta a csillagászat és a matematika területén egyaránt odaítél-

A Crafoord-díjat a svéd Crafoord házaspár – Holger Crafoord (1908–1982) és Anna-Greta Crafoord (1914–1994) – alapította a csillagászat, a matematika, a földtudományok, az élettudományok (különösen azok ökológiai vonatkozásai) és a sokízületi gyulladás (polyarthritisz) kutatása területén elért kimagasló tudományos eredmények elismerésére. A felsorolásból kité- szik, hogy olyan tudományágak művelő- it jutalmazza Crafoord-díjjal, amelyek a Nobel-díjra való jelölésnél nem vagy nemigen jöhetnek szóba. Holger Crafoord iparmágnás volt, aki az általa feltalált és kifejlesztett dializátorból, majd a műve- se gyártásából tekintélyes vagyona tett szert.

nek Crafoord-díjat ugyanabban az évben. A díjat megosztva is kiadhatják. A tárgy- évben díjazott(ak) nevét mindig januárban jelentik be, a díjat pedig áprilisban vagy májusban – hasonlóan a Nobel-díjhoz – a svéd király adja át, amikor a díjazott kutató- si témáról egyúttal tudományos szimpóziumot is tartanak.

A tudományos díjak valódi értékét főleg az adja, hogy milyen tág körből kerülhetnek